

The Golden Thread

Building Family Bonds
& Parenting Skills as a
Means to Reduce Recidivism
in European Prisons

Rodzinny przewodnik edukacyjny

Zawartość

WPROWADZENIE	3
1 . POTRZEBY	4
2. PROGRAM NAUCZANIA RODZINNEGO	6
WPROWADZENIE Z CELAMI	6
OPIS	6
SPECJALNE INFORMACJE O TYM, NA CO NALEŻY ZWRÓCIĆ UWAGĘ	8
3. GRUPY WSPARCIA DLA RODZIN	10
WPROWADZENIE Z CELAMI	10
RAMY OPERACYJNE GRUPY WSPARCIA RODZIN WIĘŹNIÓW	10
PODRĘCZNIK DLA PRAKTYKÓW	12
SPECJALNE INFORMACJE O TYM, NA CO NALEŻY ZWRÓCIĆ UWAGĘ	12
4. PRZEWODNIK WDRAŻANIA W KONTEKŚCIE KRAJOWYM	14

CYPR	14
------------	----

GRECJA	18
--------------	----

POLSKA	21
--------------	----

PORTUGALIA	24
------------------	----

Wprowadzenie

Założeniem projektu Złota nić (Golden Thread) jest opracowanie kompleksowej metodologii systematycznego wzmocnienia więzi rodzinnych więźniów i wspierania członków rodziny we wzajemnej opiece. Jest to odpowiedź na rosnącą skalę recydywy w krajach UE. Rola rodziny w jej ograniczaniu i wspieraniu reintegracji jest teraz po raz pierwszy traktowana jako „część rozwiązania”.

Podejście Złotej Nici składa się z następujących dwóch odrębnych elementów:

- warsztaty edukacyjne dla osadzonych i metodologia wsparcia rówieśniczego dla rodzin więźniów;
- Grupy Wsparcia Rodzin Więźniów.

Metodologia Złotej Nici jest praktyczna, emocjonalna i relacyjna. Oczekuje się, że metodologia ta położy podwaliny pod wyposażenie zakładów karnych i społeczności we wszystkie niezbędne techniki i narzędzia, które pomogą im wykorzystać ogromną siłę więzi rodzinnych w procesie reintegracji więźniów.

W tym przewodniku znajdziesz krótki, ale szczegółowy opis metodologii, istoty, komponentów i doświadczeń z realizacji projektu. Wierzymy, że wyniki projektu mogą stać się udanym programem do wdrożenia we wszystkich krajach europejskich i pomogą nie tylko w sytuacjach, gdy rodzina jest podzielona, ponieważ jeden z jej członków został uwięziony, ale także w zapobieganiu sytuacjom, w których może dojść do kolizji z prawem. W hierarchii wartości rodzina zajmuje jedno z najwyższych miejsc, a więzi z jej członkami mogą być wskazówką do lepszego zorganizowania życia.

1. Potrzeby

Potrzeba rozwijania umiejętności społecznych wśród więźniów i wsparcie dla ich rodzin są oczywiste. Ważne jest jednak, aby znać ich specyfikę. Liczba możliwych umiejętności społecznych, ale także różnorodność kompetencji osobistych jest ogromna. Dlatego przeprowadzono kompleksowe i naukowe badanie w celu zidentyfikowania konkretnych, najważniejszych, ale także najbardziej istotnych deficytów. Poniżej przedstawiamy syntetyczne wyniki badań.

- 👉 Pozbawienie wolności wpływa zarówno na więźniów, jak i ich rodziny, tworząc emocjonalne, finansowe i społeczne wyzwania. Jednakże, podczas gdy więźniowie często zmagają się z poczuciem winy, samoświadomością i trudnościami w zrozumieniu zmagających się rodzin, członkowie rodzin są bardziej szczerzy w tych kwestiach, często powołując się na poważne obciążenia finansowe, ból emocjonalny i skutki psychologiczne dla dzieci i partnerów.
- 👉 Z ekonomicznego punktu widzenia rodziny często napotykają trudności wynikające z utraty dochodów, a także dodatkowych kosztów związanych z pobytem członka rodziny w zakładzie karnym. Trudności ekonomiczne, jakich doświadczają rodziny więźniów w związku z ich osadzeniem, obejmują koszty zapewnienia im pomocy finansowej i materialnej (tj. paczki wysyłane do więzienia), a także koszty wizyt w więzieniu, ponieważ w wielu przypadkach wizyty te wiążą się z podróżami, bowiem zakłady karne znajdują się daleko od miejsca zamieszkania rodziny.
- 👉 Z psychologicznego punktu widzenia stres emocjonalny spowodowany separacją, zwłaszcza w przypadku dzieci, może prowadzić do trwałych problemów emocjonalnych, które mogą wymagać profesjonalnej interwencji. Piętno społeczne dodaje kolejną warstwę trudności, powodując, że niektóre rodziny ukrywają swoją sytuację i nie szukają wsparcia emocjonalnego.
- 👉 Osadzenie w zakładzie karnym zwykle powoduje zakłócenia w dynamice rodziny. Specjaliści podkreślają potrzebę wsparcia emocjonalnego dla obu grup. Trudności emocjonalne wynikające z rozłąki z dziećmi są sygnalizowane zwłaszcza przez kobiety. Przede wszystkim skazane kobiety podkreślają potrzebę wsparcia psychologicznego w radzeniu sobie z sytuacją.
- 👉 Chociaż kara pozbawienia wolności może przynieść ulgę w przypadkach związanych z przemocą domową, specjaliści wskazują, że jej ogólny wpływ jest w większości przypadków negatywny, często prowadząc do dysfunkcji i dystansu emocjonalnego, a w dłuższej perspektywie - rozpadu więzi rodzinnych.
- 👉 Ograniczenia w kontaktach, takie jak ograniczone widzenia i monitorowana komunikacja, dodatkowo nadwyrężają relacje. Jednocześnie zarówno więźniowie, jak i ich rodziny wyrażają pragnienie większego wsparcia, w tym lepszego dostępu do komunikacji, opieki psychologicznej i pomocy finansowej. Ekspertki opowiadają się za reformami systemowymi, które zapewnią więcej zasobów więziennych, emocjonalne zaangażowanie więźniów i silniejsze wsparcie po zwolnieniu, aby pomóc rozwiązać te głęboko zakorzenione kwestie i przywrócić więzi rodzinne.
- 👉 Istnieje znaczący związek między chęcią uniknięcia powrotu do więzienia a dokonywaniem pozytywnych zmian w życiu, a także pragnieniem ponownego połączenia się z rodziną lub założenia rodziny po zwolnieniu. Podkreśla to znaczenie wdrażania interwencji i programów, które koncentrują się na wzmacnianiu więzi rodzinnych osadzonych, ponieważ wielu z nich wiąże udaną reintegrację ze społeczeństwem z sukcesem ich relacji z bliskimi.
- 👉 Tylko co trzeci z badanych osadzonych mężczyzn i kobiet stwierdził, że ma regularny kontakt ze swoim dzieckiem. Mniej niż połowa respondentów widziała swoje dziecko przynajmniej raz

w ciągu ostatnich sześciu miesięcy poprzedzających badanie, a 30% nigdy nie było odwiedzanych przez swoje dzieci podczas odbywania kary.

- 👉 Nasze badanie wskazuje, że mężczyźni częściej niż kobiety nie utrzymują kontaktów ze swoimi dziećmi, jednak istnieje znaczna liczba zarówno ojców, jak i matek, którzy nie utrzymują kontaktów ze swoimi dziećmi wbrew ich woli. Najczęstszymi przyczynami braku utrzymywania relacji między uwięzionym rodzicem a dzieckiem jest gatekeeping, odległość geograficzna i koszty podróży, a także brak wiedzy dziecka na temat uwięzienia rodzica.
- 👉 Gatekeeping dotyczy zarówno matek, jak i ojców, jednak matki częściej doświadczają braku możliwości lub chęci ze strony obecnych opiekunów, aby podróżować z dzieckiem do więzienia. Gatekeeping został zgłoszony jako bariera w utrzymywaniu relacji rodzicielskich przez 1/3 matek i 1/5 ojców, którzy nie mają kontaktu ze swoimi dziećmi.
- 👉 Dylematy dotyczące tego, czy informować dzieci o fakcie uwięzienia rodzica, są powszechne. Nasze badanie wykazało, że wielu uwięzionych rodziców ma tendencję do niemówienia dzieciom prawdy lub przedstawiania im „złagodzonej” historii o przyczynach ich uwięzienia. Czasami są to półprawdy, takie jak „złe się zachowywałem i teraz muszę sprzątać szkołę”. Najczęściej jednak dzieci otrzymują alternatywną wersję rzeczywistości. Stanowi to ponad ¼ przypadków, w których rodzic nie utrzymuje kontaktu z dzieckiem. Jednocześnie ankietowani specjaliści wskazują, że brak wiedzy na temat prawdziwego powodu nieobecności rodzica może być psychologicznie szkodliwy dla dzieci i traumatyzujący. Istnieje silna potrzeba profesjonalnego wsparcia w tym obszarze. Brak wiedzy dzieci na temat uwięzienia rodziców dotyczy zarówno mężczyzn, jak i kobiet. Według ekspertów, problem ten jest najbardziej powszechny wśród więźniów odbywających karę po raz pierwszy.
- 👉 Jakość relacji partnerskich wśród więźniów jest często niższa niż w populacji ogólnej, prawdopodobnie ze względu na wyjątkowe stresy i wyzwania związane z osadzeniem, takie jak separacja, ograniczona komunikacja i napięcie emocjonalne. Zarówno więźniowie płci męskiej, jak i żeńskiej mają tendencję do postrzegania swoich związków jako bardziej napiętych lub niestabilnych, co odzwierciedla wpływ pozbawienia wolności na więzi osobiste.

2. Program nauczania rodzinnego

Wprowadzenie z celami

Więzienny program nauczania rodzinnego stawia osadzonych twarzą w twarz z ich trwałymi obowiązkami wobec rodziny i bliskich w społeczności oraz zapewnia umiejętności niezbędne do dalszego wzmocnienia zarówno ich więzi rodzinnych, jak i powiązań z szerszą siecią społeczną.

W oparciu o podejście humanistyczne, głównym celem projektu Złota Nić jest opracowanie programu nauczania rodzinnego, który odpowiada na potrzeby osadzonych, zajmując się brakami i trudnościami, z jakimi borykają się w swoich związkach. Celem programu jest wzmocnienie i podtrzymanie relacji i więzi rodzinnych, tak aby osadzeni, zarówno mężczyźni jak i kobiety, mogli rozwijać i utrzymywać znaczące relacje ze swoimi partnerami, dziećmi, członkami rodziny oraz mogli odkrywać i rozwijać nowe umiejętności w celu wzmocnienia więzi z rodzinami podczas odbywania kary. Rozwijając i wzmacniając zdrowe i odpowiednie umiejętności, rodziny będą działać jako czynnik ochronny, promując płynniejszą reintegrację ze społeczeństwem i zmniejszając ryzyko ponownego popełnienia przestępstwa.

Opis

Opracowanie programu nauczania rodzinnego jest jednym z najważniejszych rezultatów projektu. Program nauczania rodzinnego opiera się na przeprowadzonej w ramach projektu ocenie potrzeb osadzonych w zakresie umiejętności społecznych i zdolności emocjonalnych związanych z ich zdolnością do skutecznego nawiązywania więzi z rodzinami oraz na ciągłej ocenie sposobów, w jakie program nauczania będzie realizowany w celu właściwego przeprowadzenia warsztatów nauczania rodzinnego. Opracowano łącznie dwadzieścia (20) warsztatów, w czterech obszarach tematycznych, i przetestowano je w zakładach karnych w każdym kraju partnerskim.

Proces opracowywania programu nauczania jest bardzo wymagający i opiera się na kilku podstawowych krokach. Stosując wyżej wymieniony proces, zamierzamy zapewnić, że program oferuje wysokiej jakości lekcje zaprojektowane w celu zaspokojenia potrzeb więźniów i osiągnięcia oczekiwanych efektów uczenia się i celów. Etapy, które zostały zastosowane przy opracowywaniu programu nauczania rodzinnego to:

1. Ocena potrzeb uczestników.
2. Formułowanie celów i efektów uczenia się.
3. Staranny dobór doświadczeń edukacyjnych/lekcji, aby osiągnąć te cele i efekty.
4. Wybór odpowiedniej i wartościowej treści/materiału lekcji - ciągłe doskonalenie materiału.
5. Terminowa i dokładna ocena wszystkich powyższych etapów.
6. Opracowanie programu nauczania, który składa się z podstaw teoretycznych, w których prezentowane są kluczowe koncepcje i zasady teoretyczne, w celu rozwijania, ćwiczenia i stosowania różnych umiejętności społecznych. Dla każdej lekcji przygotowujemy jest plan lekcji, prezentacja Power Point oraz działania związane z nauczaniem i uczeniem się (indywidualne uczenie się - ćwiczenia refleksyjne, arkusze robocze i grupowe uczenie się - dyskusja, odgrywanie ról itp.).

Program nauczania o rodzinie nie ogranicza się wyłącznie do kwestii rodzicielstwa, ale jest rozszerzony na inne rodzaje relacji (relacje romantyczne, relacje z innymi członkami rodziny), zgodnie z potrzebami uczestników. Cztery zakresy tematyczne zaspokajają różne potrzeby, a wszystkie

20 lekcji ma na celu pomóc osadzonym w rozwijaniu i wzmacnianiu relacji rodzinnych. Te cztery obszary tematyczne to:

Temat A: Umiejętności społeczno-emocjonalne dla rozwoju osobistego

Uzasadnienie: Rozwój osobisty jest istotnym rozdziałem programu rodzinnego nauczania. Rozwój osobisty, w szczególności ponowne przemyślenie tożsamości, ponowne wymyślenie i przekierowanie, jest podstawą do rozwijania umiejętności rodzicielskich oraz tworzenia i utrzymywania relacji i więzi.

Cele: Pomoc uczestnikom w uzyskaniu samoświadomości, rozwinięciu tożsamości i zrozumieniu wartości społeczeństwa. Rozwijanie umiejętności radzenia sobie z emocjami w różnych okolicznościach, zwłaszcza podczas interakcji z innymi.

Temat B: Romantyczne związki

Uzasadnienie: Drugim kluczowym krokiem w rozwoju osobistym jest związanie się z partnerem związkiem romantycznym i utrzymanie zdrowej relacji romantycznej. Nacisk kładziony jest na dobrostan emocjonalny jednostki, który można poprawić poprzez rozwój zdrowej i znaczącej relacji romantycznej lub rewizję istniejącej.

Cele: Lepsze zrozumienie cech i składników zdrowego związku oraz umiejętność identyfikowania ważnych potrzeb. Zwiększenie poczucia wartości i przynależności oraz zapoznanie się z umiejętnościami i strategiami utrzymywania romantycznego związku.

Temat C: Rodzicielstwo

Uzasadnienie: „Rodzicielstwo” to główna część programu nauczania, która zapewnia kompleksową i holistyczną naukę w kwestiach rodzicielskich. Podstawowym parametrem jest zapoznanie uczestników ze znaczeniem więzi i procedury przywiązania, a także z rolą rodzica i jego obowiązkami.

Cele: Uświadomienie sobie skutecznej roli rodzicielskiej oraz nabycie i wzmocnienie umiejętności rodzicielskich. Doświadczenie i zastosowanie różnych umiejętności i praktyk oraz nabycie wszystkich niezbędnych umiejętności rodzicielskich na zadowalającym poziomie.

Temat D: Relacje z członkami rodziny

Uzasadnienie: Relacje z innymi członkami rodziny, takimi jak bracia/siostry, wujkowie/ciotki, dziadkowie/matki, a także przyjaciele są bardzo ważne, a często pomijane i zaniedbywane. Ten krąg relacji uzupełnia sieć rodzinną, dodając element ponownego połączenia ze wszystkimi członkami rodziny.

Cele: Zainspirowanie i wzbudzenie pozytywnych uczuć i nadziei, a także optymizmu i przewidywania, a jednocześnie wzmocnienie ich motywacji do pracy i inwestowania w ponowne zbliżenie się do swoich bliskich i poprawę jakości ich relacji.

Poniższa tabela przedstawia szczegółowy rozkład programu:

Temat A: Umiejętności społeczno-emocjonalne dla rozwoju osobistego

Lekcja 1: Tożsamość i rozwój osobisty

Lekcja 2: Wartości moralne

Lekcja 3: Komunikacja pasywno-agresywno-asertywna

Lekcja 4: Zarządzanie gniewem

Lekcja 5: Rozwiązywanie konfliktów

Temat B: Romantyczne związki

Lekcja 6: Identyfikacja podstawowych, poznawczych i afektywnych potrzeb partnera

Lekcja 7: Cechy zdrowych i stabilnych relacji romantycznych

Lekcja 8: Romantyczny związek: Konflikt i skuteczne strategie jego rozwiązywania

Temat C: Rodzicielstwo

Lekcja 9: Role rodzicielskie

Lekcja 10: Identyfikacja podstawowych, poznawczych i afektywnych potrzeb dzieci i młodzieży

Lekcja 11: Komunikacja z dziećmi, aktywne słuchanie i wyrażanie emocji

Lekcja 12: Teoria przywiązania i więzi

Lekcja 13: Przywiązanie: Wpływ separacji - jak wyeliminować jej skutki

Lekcja 14: Umiejętności i praktyki promujące bezpieczne więzi

Lekcja 15: Spójność rodziny, ustalanie granic i zasad w rodzinie

Lekcja 16: Nagrody, kary i dyscyplina

Lekcja 17: Pozytywne rodzicielstwo i interakcja

Lekcja 18: Zaangażowanie w edukację dzieci

Temat D: Relacje z członkami rodziny

Lekcja 19: Różne formy komunikacji z członkami rodziny w zakładzie karnym

Lekcja 20: Połącz się ponownie: Jakość czasu spędzanego z członkami rodziny

Specjalne informacje o tym, na co należy zwrócić uwagę

- Odpowiednie i kompleksowe przygotowanie trenera - doskonała znajomość treści kursu.
- Upewnij się, że materiały zostały wysłane do osoby odpowiedzialnej, zwłaszcza w krajach, w których nie ma Internetu w więzieniach (np. Cypr) - wydrukuj ppt, plan lekcji i wszystkie działania, które będą wykorzystywane - trenerzy powinni mieć wydrukowany ppt i plan lekcji na wypadek problemów z połączeniem internetowym lub USB.
- Trenerzy powinni przestrzegać struktury kursu (planu lekcji) - istnieje spójność zarówno między lekcjami - modułami, jak i w treści każdej lekcji.
- Podkreśl elastyczność trenerów w dostosowywaniu lekcji do potrzeb grupy - może być konieczne pominięcie niektórych działań lub części teorii.
- Trener powinien być przygotowany do odpowiadania na różne pytania - jeśli nie zna odpowiedzi, powinien ją wskazać i powiedzieć, że wróci z odpowiednią odpowiedzią.
- Ograniczenia czasowe - skrócenie lekcji w celu omówienia najważniejszych zagadnień.
- Używaj prostego języka - unikaj stosowania definicji lub terminów, które są trudne do zrozumienia dla uczestników.
- Działania i dyskusja, które opierają się na teorii, okazały się utrzymywać zainteresowanie i motywację uczestników - część teoretyczną można również uprościć i skrócić, aby zaspokoić potrzeby dialogu i dyskusji.
- Bariery językowe – może zdarzyć się kilku uczestników, którzy nie mówią w języku ojczystym kraju goszczącego. Trenerzy mogą przeprowadzić lekcję w języku ojczystym kraju, w razie potrzeby jeden z nich wykona równoległe tłumaczenie na język angielski (przykład z Cypru). W przypadku, gdy zatrzymani mówią w innym języku, a nie ma dostępnego tłumacza, może być konieczne wykluczenie ich z grupy.

- 🧡 Liczba uczestników - ponieważ w niektórych przypadkach uczestnictwo może być ograniczone, powinna istnieć możliwość przyjęcia innych uczestników do piątej lekcji (przykład z Cypru).
- 🧡 Zaangażowanie w planowanie - spójność przez cały czas trwania lekcji (początek i koniec) - należy unikać przerw, ponieważ powodują one zakłócenia i tracą czas na wznowienie zajęć.
- 🧡 Rutyna i obowiązki uczestników (np. ktoś przynosi ołówki, ktoś inny arkusze obecności itp.) - w ten sposób uczestnicy czują się odpowiedzialni, przydatni i mają poczucie przydatności i przynależności do grupy.
- 🧡 Zasady grupowe - każda grupa potrzebuje własnych zasad, aby móc działać w kontekście wzajemnego szacunku i dyscypliny.
- 🧡 Znaczenie tworzenia klimatu zaufania, wzajemnego szacunku i akceptacji - ułatwia proces uczenia się i promuje pozytywne środowisko uczenia się.
- 🧡 Wrażliwe informacje osobiste, które są udostępniane w grupie - zarządzanie wrażliwymi informacjami - ważne jest, aby zachować ostrożność i aby odróżnić udostępniane informacje od kwestii, których należy unikać - kontekst nie jest terapeutyczny, ale edukacyjny, co jest jasne od samego początku, podobnie jak rola trenera.
- 🧡 Dobre relacje i współpraca z personelem więziennym - przyczyniają się do płynnego przebiegu kursu bez żadnych komplikacji lub problemów (przypominanie uczestnikom, przygotowywanie materiałów, przesyłanie USB, list obecności itp.)
- 🧡 Pozytywna, ale ograniczona relacja z uczestnikami - ta relacja jest ustanawiana od samego początku poprzez ustalenie zasad i konsekwentne ich stosowanie - trener jest środkiem do osiągnięcia przez uczestników wiedzy i ewentualnej zmiany, ale także kluczem do stworzenia motywacji do konsekwentnego uczestnictwa.

3. Grupy wsparcia dla rodzin

Wprowadzenie z celami

Utrzymanie więzi rodzinnych i silnych relacji dla osób dotkniętych więzieniem przynosi liczne korzyści rodzinom, więźniom i całemu społeczeństwu. Ich utrzymanie wymaga jednak wysiłku zarówno ze strony więźniów, jak i ich rodzin i wymaga konsekwentnego zapewniania odpowiedniego wsparcia obu grupom. W ramach projektu Złota Nić, więźniowie są wspierani w utrzymywaniu więzi rodzinnych poprzez uczestnictwo w warsztatach, podczas których stosowany jest rodzinny program nauczania (patrz poprzednia część Przewodnika). Z drugiej strony, aby zaspokoić potrzebę wspierania ich rodzin w utrzymywaniu kontaktów i więzi, konieczne jest inne podejście.

Wsparcie rodzin i dzieci osób pozbawionych wolności było do tej pory bardzo problematyczne zarówno na poziomie indywidualnym (na przykład z powodu stygmatyzacji, izolacji lub braku informacji lub dostępu do usług), jak i na poziomie organizacyjnym (z powodu trudności w identyfikacji rodzin, nierozpoznania ich potrzeb). Dlatego partnerzy projektu proponują metodologię grupy wsparcia rodzin wyłącznie dla rodzin dotkniętych uwięzieniem jednego z członków, jako alternatywny sposób wspierania rodzin i przyczyniania się do utrzymania silnych więzi rodzinnych między więźniami i ich rodzinami.

Ten rodzaj wsparcia należy do szerszej kategorii wsparcia rówieśniczego. Wsparcie rówieśnicze odnosi się do emocjonalnego i praktycznego wsparcia udzielanego przez osoby o podobnych doświadczeniach i pochodzeniu. W kontekście rodzin więźniów, wsparcie rówieśnicze może być zapewniane przez inne rodziny lub innych członków rodziny lub przyjaciół, których członkowie również zostali uwięzieni. Ten rodzaj wsparcia może być szczególnie pomocny, ponieważ rówieśnicy mogą odnosić się do swoich zmagania i oferować empatię, zrozumienie i porady oparte na własnych doświadczeniach.

Wiele dowodów wskazuje na to, że grupy wsparcia dla rodzin więźniów zapewniają bezpieczne i wspierające środowisko, w którym członkowie rodzin osób przebywających w zakładach karnych mogą spotykać się i dzielić swoimi doświadczeniami. Grupy te często oferują praktyczne porady i wskazówki dotyczące szeregu kwestii związanych z pozbawieniem wolności. Co więcej, grupy te często służą jako źródło wsparcia emocjonalnego dla członków rodzin, budując w ten sposób poczucie wspólnoty i przynależności do innych osób, które dzielą podobne doświadczenia. Łącząc się z innymi osobami w podobnej sytuacji, rodziny mogą znaleźć siłę i wsparcie w sobie nawzajem.

Opierając się na tych faktach i wynikach badań, partnerzy projektu opracowali metodologię grup wsparcia dla rodzin dotkniętych więzieniem. Metodologia ta została szczegółowo opisana w dwóch głównych dokumentach, opracowanych specjalnie na potrzeby projektu Złota Nić:

- Ramy operacyjne grupy wsparcia rodzin więźniów
 - Podręcznik dla praktyków,
- oba opisane w poniższych sekcjach.

Ramy operacyjne grupy wsparcia rodzin więźniów

Ramy operacyjne grupy wsparcia rodzin więźniów to dokument analityczny, który zapewnia każdej zainteresowanej stronie zasady i ramy tworzenia i prowadzenia grupy wsparcia rodzin więźniów. Zawiera metodologię, podstawowe informacje na temat znaczenia wsparcia rówieśniczego, kluczowe elementy potrzebne w programie grupy wsparcia oraz zarys, krok po kroku, jak opracować program wsparcia rówieśniczego. Niniejsze ramy są przeznaczone do wykorzystania jako narzędzie przez wszystkie

zainteresowane strony [władze publiczne/lokalne, instytucje penitencjarne, organizacje pozarządowe, organizacje wolontariackie itp.]

Ramy operacyjne grupy wsparcia rodzin więźniów to zestaw wytycznych i zasad, których celem jest wspieranie i wzmacnianie pozycji rodzin więźniów poprzez rozwój i wdrażanie grup wsparcia dla tych rodzin. Ramy te zapewniają kompleksowe podejście do zaspokajania potrzeb rodzin więźniów, w tym wsparcie emocjonalne, pomoc praktyczną i rzecznictwo.

Ogólnie rzecz biorąc, ramy operacyjne są ważnym narzędziem wspierania rodzin i przyjaciół więźniów. Zawierają one szczegółowe informacje na temat procesu projektowania i wdrażania grup wsparcia rodzin więźniów w ramach projektu Złota Nić. Ramy podzielone są na następujące rozdziały:

Rozdział 1. Wprowadzenie do grupy wsparcia rodzin więźniów:

Rozdział ten zawiera przegląd celów grupy wsparcia, w tym informacje o rodzajach oferowanego wsparcia, takich jak wsparcie emocjonalne lub praktyczna pomoc w poruszaniu się po systemie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. Przedstawia zasady metodologii wsparcia rówieśniczego, wartości i cechy grupy wsparcia skierowanej wyłącznie do rodzin dotkniętych więzieniem, a także opisuje strukturę grupy wsparcia. Obejmuje to szczegóły dotyczące tego, jak często będą odbywać się spotkania, czy będą one odbywać się osobiście, czy online, oraz rolę moderatorów, którzy prowadzą grupę wsparcia.

Rozdział 2. Opracowanie programu:

Ten rozdział zawiera podstawowe czynniki, które należy wziąć pod uwagę podczas projektowania i opracowywania programu dla grup wsparcia rodzin więźniów. Czynniki te obejmują kwestie dostępności, tak aby program był dostępny dla wszystkich rodzin więźniów, niezależnie od ich lokalizacji lub statusu społeczno-ekonomicznego, a także kwestie poufności, ponieważ rodziny więźniów mogą wahać się szukać wsparcia z obawy przed stygmatyzacją lub dyskryminacją. Rozdział zawiera również informacje na temat tego, jak opracować misję i wizję grupy wsparcia, jak wybrać moderatorów oraz jak ustalić czas i miejsce spotkań grupy. Wreszcie, zawiera konkretne wskazówki, jak utrzymać i rozwijać grupę wsparcia dla rodzin.

Rozdział 3. Wdrażanie programu:

Pomyślne wdrożenie grup wsparcia dla rodzin więźniów wymaga starannego rozważenia kilku czynników, takich jak miejsce spotkań grupy wsparcia; umiejętności moderatorów, tak aby skutecznie prowadzili spotkania grupy wsparcia; treść i struktura spotkań grupy wsparcia w celu zapewnienia rodzinom bezpiecznej przestrzeni do dzielenia się swoimi doświadczeniami, uczuciami i obawami. Ponadto rozdział zawiera wskazówki dotyczące opracowywania wytycznych dla grupy wsparcia i dostarcza informacji na temat struktury spotkań, ze szczególnym uwzględnieniem pierwszego spotkania.

Rozdział 4. Planowanie zrównoważonego rozwoju:

Aby grupy wsparcia rodzin były trwałe, należy wziąć pod uwagę i zadbać o pewne czynniki, takie jak finansowanie, które może pochodzić z dotacji rządowych, prywatnych darowizn lub imprez fundraisingowych; przywództwo, które może motywować i inspirować innych do angażowania się w działania grupy; tworzenie sieci kontaktów z innymi organizacjami i osobami w społeczności, aby rozszerzyć ich zasięg i zwiększyć ich wpływ. Inne elementy, które są brane pod uwagę w celu zapewnienia trwałości grupy wsparcia rodzin więźniów, jak przedstawiono w rozdziale, obejmują posiadanie jasnych

celów i zadań oraz opracowanie skutecznych strategii komunikacji. W rozdziale szczegółowo opisano materialne i niematerialne czynniki, które mogą wspierać trwałość grupy wsparcia dla rodzin więźniów.

Podręcznik dla praktyków

Podręcznik dla praktyków jest przewodnikiem analitycznym, który ma na celu dostarczenie każdemu profesjonalście, który podejmuje się roli moderatora grupy wsparcia dla rodzin składającej się z członków rodzin dotkniętych pozbawieniem wolności, zasad i ram tworzenia, prowadzenia i obsługi grupy wsparcia dla rodzin więźniów.

Podstawowym celem podręcznika jest dostarczenie praktycznych wskazówek moderatorom grupy wsparcia dla rodzin na temat sposobu funkcjonowania grupy oraz pomoc w omówieniu kwestii związanych z określonymi podstawowymi zasadami, zgodnie z którymi grupa będzie realizować swoje spotkania. Ponadto podręcznik ma na celu zapewnienie wskazówek i porad dotyczących praktycznych kwestii związanych z rolą moderatorów, takich jak przygotowanie do spotkania, rozpoczęcie, prowadzenie i zamknięcie dyskusji, przygotowanie sali spotkań, rozpoczęcie spotkań, wstępne wprowadzenie i informacje, zachęcanie członków do słuchania i wzajemnego wspierania się, oferowanie wsparcia, radzenie sobie z trudnymi członkami grupy i prawidłowe zamykanie spotkań. Podręcznik zawiera również informacje na temat roli drugiego moderatora i tego, w jaki sposób ci dwaj specjaliści mogą współpracować w celu zarządzania grupą wsparcia, a także konkretne wskazówki dotyczące rozwiązywania problemów i wyzwań, które mogą pojawić się w miarę rozwoju spotkań grupy.

Podręcznik ma być wykorzystywany przez facylitatorów komplementarnie z ramami operacyjnymi grupy wsparcia rodzin więźniów. W związku z tym podręcznik jest przewodnikiem zapewniającym praktyczne ramy wdrażania grup wsparcia rodzin więźniów, w oparciu o specyficzne podejście projektu Złota Nić. Jest on skierowany do profesjonalistów z pewnym doświadczeniem w tej dziedzinie, takich jak psychologowie, pracownicy socjalni, doradcy, trenerzy itp., tj. profesjonalistów, którzy posiadają już podstawowe umiejętności i wiedzę, aby prowadzić i ułatwiać pracę grupy wsparcia rówieśniczego. Oczekuje się, że podręcznik będzie wsparciem dla każdego profesjonalisty podejmującego się roli moderatora grupy wsparcia rodzin, tak aby skutecznie ją wdrożyć z korzyścią dla uczestniczących członków rodziny.

Specjalne informacje o tym, na co należy zwrócić uwagę

W zakresie projektowania i przygotowywania grup wsparcia:

- Potrzeba dodatkowego czasu na dotarcie do potencjalnych członków grupy i poinformowanie ich. Proces ten musi rozpocząć się na długo przed przewidywaną inicjacją grupy wsparcia. Członkowie rodzin osób przebywających w zakładach karnych nie są tak widoczni jak inne wrażliwe grupy społeczne, a ich odnalezienie i przekonanie do uczestnictwa w grupie wymaga dodatkowego wysiłku. Można to przypisać różnym czynnikom, takim jak fakt, że koncepcja wsparcia rówieśniczego nadal nie jest powszechnie znana ani stosowana, a piętno, jakiego doświadczają te rodziny, często zniechęca je do otwartego mówienia o swojej sytuacji i szukania pomocy.
- Profil i zaplecze organizacji wdrażających grupy wsparcia dla członków rodzin osób przebywających w zakładach karnych odgrywają kluczową rolę. Członkowie rodzin muszą mieć jasne wyobrażenie o organizacji stojącej za grupami wsparcia i być świadomi inicjatyw, które wdraża dla wrażliwych populacji.

- 👉 Różne organizacje/władze/zainteresowane strony musiały zostać poinformowane o grupach, a w niektórych przypadkach musiały wyrazić zgodę na dostęp do członków rodziny (np. w przypadku służb socjalnych działających w więzieniach). W tym sensie angażowanie lokalnych podmiotów do wspierania inicjatywy (takich jak lokalne organizacje pozarządowe lub organizacje i instytucje wspólnotowe) może okazać się dobrym pomysłem na podejście do członków rodzin osób przebywających w zakładach karnych.
- 👉 Staranne planowanie wszelkich działań związanych z organizacją i wdrażaniem grup wsparcia dla rodzin (pod względem rozpowszechniania, informacji, rekrutacji, współpracy, wdrażania, trwałości itp.) jest konieczne, aby zapewnić, że odpowiednie wysiłki osiągną swój cel, jakim jest wspieranie członków rodzin osadzonych.

Jeśli chodzi o wdrażanie grup wsparcia:

- 👉 Rola moderatorów jest bardzo ważna dla dynamiki grupy. Facylitatorzy muszą mieć doświadczenie, empatię i elastyczność, aby poradzić sobie z każdą trudną kwestią, która może pojawić się podczas jednego ze spotkań grupy. Muszą być dobrze przygotowani, aby reagować na różne sytuacje i skutecznie zaspokajać różne potrzeby.
- 👉 W wielu przypadkach potrzeby członków rodziny są bardzo specyficzne i zróżnicowane. Moderatorzy powinni rozpoznać te potrzeby i odpowiednio odnieść się do nich w grupie, podkreślając również pozostałe kwestie, które można omówić podczas spotkań. Wybór tematów do omówienia należy do członków grupy.
- 👉 Rolą facylitatorów jest upewnienie się, że stworzono bezpieczną przestrzeń dla wszystkich, w której wszyscy są jednakowo szanowani i akceptowani. Istotne jest, aby moderatorzy zapoznali się z odpowiednimi materiałami (takimi jak ramy operacyjne projektu i podręcznik) w celu ułatwienia procesu.
- 👉 Podstawowe zasady stanowią ważne narzędzie ułatwiające tworzenie nieoceniającego środowiska.
- 👉 Ważne jest miejsce, w którym odbywają się spotkania. Wybrane miejsce musi być łatwo dostępne, blisko miejsca zamieszkania rodzin. Długie godziny podróży zniechęcą członków rodziny do udziału w spotkaniach grupy.
- 👉 Pierwsze spotkanie jest bardzo ważne, aby wyjaśnić zakres i cele grupy wsparcia, a także określić nadzieje i oczekiwania członków grupy. Podczas pierwszego spotkania należy wyjaśnić wszystkie różne aspekty wdrażania grupy wsparcia, aby członkowie wiedzieli, czego się spodziewać i jak mogą przyczynić się do skutecznego wspierania się nawzajem.
- 👉 Zrównoważony rozwój należy rozważyć poza okresem finansowania. Organizacje odpowiedzialne za projektowanie i wdrażanie grup wsparcia muszą upewnić się, że spotkania grupowe będą kontynuowane, poprzez śledzenie różnych zasobów finansowych. Organizatorzy mogą również przyczynić się do tego wysiłku.

4. Przewodnik wdrażania w kontekście krajowym

W tym rozdziale znajduje się przewodnik dotyczący wdrażania całego programu Złota Nić w krajach partnerskich. Znajdziesz tu szczegółowe kwestie, wymagania, w tym prawne, a także kilka wskazówek, których sformułowanie było możliwe dzięki fazie pilotażowej na Cyprze, w Grecji, Polsce i Portugalii.

Cypr

Szkoła Cypryjskiego Departamentu Więziennictwa, będąca świadectwem wspólnych wysiłków Ministerstwa Sprawiedliwości i Edukacji, działa pod ich wspólną jurysdykcją. Program nauczania jest owocem tej owocnej współpracy. Ogólnymi celami Szkoły Więziennej są: 1) Ponowne połączenie osadzonych z systemem edukacji, 2) Rozwijanie umiejętności metapoznawczych (uczenie się, jak się uczyć), 3) Stymulowanie poczucia własnej wartości osadzonych oraz 4) Zwiększanie aktywnego uczestnictwa.

Filozofia cypryjskiej edukacji więziennej jest głęboko zakorzeniona w modelu inkluzyjnym, który podkreśla kluczowy związek między społeczeństwem przed uwięzieniem a życiem po zwolnieniu. Wszystkie programy edukacyjne są certyfikowane i mają na celu ułatwienie resocjalizacji osadzonych poprzez edukację, aktywność fizyczną, aktywność społeczną i pracę. Ponadto oferuje innowacyjną edukację cyfrową. W szczególności klasy szkoły więziennej wyposażone są w komputery offline. Dla osadzonych dostępne są materiały audiowizualne i nagrane wcześniej materiały.

Projekty szkolne w Cyprus Prison School są nie tylko edukacyjne, ale także wyjątkowo interdyscyplinarne. Zostały one zaprojektowane tak, aby zaspokoić różnorodne potrzeby i zainteresowania osadzonych, pokazując zdolności adaptacyjne szkoły i jej zdolność do reagowania na specyficzne wyzwania edukacji więziennej.

Jednakże, kontekst więzienny jest bardzo trudny do wdrożenia programu edukacyjnego ze względu na następujące wyzwania:

- 🔒 Kultura instytucjonalna i postawy.
- 🔒 Ograniczone zasoby - Ograniczony czas na program szkolny.
- 🔒 Surowe zasady.
- 🔒 Zabezpieczony system - wiele kontroli przed wejściem do więzienia.
- 🔒 Zajęcia psychoedukacyjne nie są w pełni poufne - personel zakładu karnego czuwa nad bezpieczeństwem.
- 🔒 Technologia nie może być efektywnie wykorzystywana, ponieważ Internet nie jest dozwolony.
- 🔒 Ciągłe zakłócanie zaplanowanych działań edukacyjnych z powodu przeniesienia/zwolnienia zatrzymanych.
- 🔒 Niewystarczająca liczba pracowników do zapewnienia bezpieczeństwa podczas lekcji

Procedury bezpieczeństwa cypryjskiego departamentu więziennictwa

Aby wejść na teren cypryjskiego zakładu karnego i wdrożyć projekt (jako organizacja lub osoba), należy uzyskać pozwolenie od zastępcy dyrektora zakładu karnego. Po uzyskaniu pozwolenia należy przestrzegać następujących procedur bezpieczeństwa.

- 👉 Wejście na teren więzienia i przejście kontroli bezpieczeństwa zajmuje 30 minut.
- 👉 Aby zostać wpuszczonym do zakładu karnego, należy przesłać dowód tożsamości.
- 👉 Otrzymujesz kartę gościa i możesz prowadzić samochód na terenie zakładu.
- 👉 Przedmioty osobiste (np. kluczyki do samochodu, dowód tożsamości) są przechowywane w pudełku przy biurku wraz z kartą wizytową.
- 👉 Zabrania się noszenia i używania telefonów komórkowych, USB, laptopów itp. na terenie zakładu karnego.
- 👉 Możliwe jest sprawowanie kontroli fizycznej w zakładzie karnym przez funkcjonariuszy tej samej płci.
- 👉 Kawa i inne napoje nie są dozwolone w więzieniach, z wyjątkiem wody butelkowanej, która musi być szczelnie zamknięta.
- 👉 W żadnym wypadku nie zezwala się na przekazywanie zatrzymanym prezentów lub przedmiotów ani na otrzymywanie od nich jakichkolwiek prezentów lub przedmiotów, nawet tych, które można uznać za nieistotne.
- 👉 Trener nie może podawać osobom zatrzymanym telefonu, adresu e-mail ani innych danych osobowych.
- 👉 Konieczna jest częsta komunikacja z osobą odpowiedzialną za program więzienny.

Kwestie organizacyjne

Program Złota Nić mógł zostać wdrożony w trzech z ośmiu bloków więziennych (bloki szkolne 1-2 dla mężczyzn, bloki szkolne 5-8 dla mężczyzn) oraz w bloku szkolnym 3 (dla kobiet). Udział w programie Złotej Nici był dobrowolny. Kierownik ds. edukacji więziennej poinformował każdego osadzonego o programie. Zdecydowaliśmy się na otwartą strukturę grupową tego programu i pozwoliliśmy nowym osadzonym na uczestnictwo do piątej lekcji. W piątej sesji w programie uczestniczyło 14 kobiet i 30 mężczyzn.

Aby zapobiec rezygnacji z udziału w programach więziennych lub ograniczeniom osadzonych w zakresie frekwencji, podjęliśmy następujące działania:

1. Przed każdą sesją psychoedukacyjną pracownicy więzienia ogłaszali komunikaty przypominające osadzonym o uczestnictwie w kursach.
2. Jeden osadzony z każdej grupy był odpowiedzialny za przypominanie pozostałym o uczestnictwie w kursach.
3. Trenerzy są elastyczni i zaczynają nieco później, aby dać zatrzymanym czas na zjedzenie obiadu.
4. Trenerzy omawiają z zatrzymanymi trudności związane z uczestnictwem w kursach i starają się znaleźć alternatywne rozwiązanie.
5. Trenerzy proszą osadzonych o informacje zwrotne po każdej lekcji, aby zwiększyć aktywny udział i motywację podczas programu.
6. Trenerzy są bardziej elastyczni i pozwalają osadzonym, którzy nie mówią po grecku, uczestniczyć w kursach, aby zwiększyć ich uczestnictwo. W jednej z grup lekcje prowadzone są w języku angielskim.

7. Na prośbę osadzonych trenerzy drukują prezentację, aby osadzeni mogli lepiej zrozumieć materiał lekcyjny.
8. Trenerzy modyfikują materiał kursu, aby dostosować go do potrzeb i zainteresowań osadzonych. Na przykład, wielu osadzonych nie jest rodzicami, więc lekcje rodzicielstwa są dla nich prezentowane od strony dziecka.

Dostosowania programu nauczania

Program nauczania różnicuje osadzonych płci żeńskiej i męskiej. W szczególności kobiety muszą omawiać swoje emocje, potrzeby dzieci i umiejętności rodzicielskie bardziej niż mężczyźni. Dlatego w grupie kobiet większość działań była częścią dyskusji. Zatrzymane kobiety prosiły o więcej praktyk rodzicielskich. Ponadto niektóre działania nie zostały wdrożone ze względu na ograniczenia czasowe. Osadzone kobiety i mężczyźni woleli pracować w grupach, a nie indywidualnie, więc zajęcia zostały dostosowane bardziej do pracy grupowej.

Większość zatrzymanych mężczyzn nie była rodzicami. Dlatego też część C koncentrowała się na ich potrzebach jako dzieci i na tym, jak ich rodzice zachowywali się wobec nich. Dodatkowo omówiono plany dotyczące rodzicielstwa i tego, jak być skutecznym rodzicem.

Przygotowanie kursów

Aby osiągnąć bardziej wykonalne wdrożenie programu Złotej Nitki i biorąc pod uwagę ograniczenia i trudności w więzieniach, Szkoła Teologiczna we współpracy z Cypryjskim Departamentem Więziennictwa podjęła następujące kroki:

1. W każdy piątek po południu materiały lekcyjne na dany tydzień (np. plany lekcji, PowerPointy, ćwiczenia i linki do filmów) są wysyłane pocztą elektroniczną do dyrektora Cyprus Prison School.
2. Trenerzy drukują wszystkie kwestionariusze, arkusze ćwiczeń i prezentacje PowerPoint z wyprzedzeniem i przenoszą je do zakładu karnego za pomocą papierowych folderów po zakończeniu kontroli.
3. Trenerzy dostarczają do zakładu karnego długopisy, notatniki i inne materiały jednorazowego użytku.
4. Dyrektor cypryjskiej szkoły więziennej pobiera wideo i wszystkie niezbędne linki i zapisuje je na USB wraz z materiałami lekcyjnymi.
5. Ponieważ USB nie może być wniesione do zakładu karnego, gdy trenerzy przechodzą kontrolę, pracownik zakładu karnego oferuje USB z zakładu karnego, aby zaprezentować materiał.
6. Gdy trenerzy ukończą lekcje, USB zostaną zwrócone pracownikom więzienia.
7. Trenerzy zabrali ze sobą wszystkie materiały drukowane i jednorazowe (np. długopisy).

Prowadzenie programu nauczania "Złota nić" w cypryjskich zakładach karnych

20 kursów jest realizowanych raz w tygodniu od maja do października 2024 r. w trzech grupach. Trzech profesjonalnych trenerów zobowiązuje się do realizacji programu (jeden trener jest przypisany do grupy). W każdej sesji studenci studiów podyplomowych rotacyjnie towarzyszą profesjonalnemu trenerowi

i pomagają w realizacji kursu. Kursy trwają od 1,15 do 1,30 godziny, w zależności od frekwencji, problemów technicznych i harmonogramu więzienia. Warsztaty prowadzone są jednocześnie w języku angielskim i greckim (tłumaczenie równoległe). Tempo warsztatów jest dostosowywane do poziomu wykształcenia, potrzeb i zainteresowań osadzonych. Większość zajęć odbywa się w grupach, a nie indywidualnie, ponieważ wielu osadzonych ma trudności ze zrozumieniem ćwiczeń.

Ponadto większość osadzonych woli dzielić się swoimi doświadczeniami i postawami zamiast pisać i wypełniać indywidualne arkusze robocze. Niektóre filmy nie są odtwarzane z powodu problemów technicznych, ale ponieważ w planie lekcji znajdują się inne zadania, nie ma to wpływu na przebieg zajęć. Osadzeni mogą swobodnie udawać się na przerwy i wychodzić, jeśli pojawi się odpowiednie ogłoszenie.

Ważne wskazówki dotyczące wdrażania

- 👉 Nawiązanie dobrej współpracy i komunikacji między trenerami i uczestnikami, przy użyciu humanistycznego podejścia bez osądzania i uprzedzeń. Przyjęcie pozytywnego nastawienia do zatrzymanych.
- 👉 Rozwijanie normalności i kultury uczenia się w grupie (bezpieczne miejsce do dzielenia się).
- 👉 Ustal zasady we współpracy z zatrzymanymi.
- 👉 Zajęto się kwestiami, które zakłócają realizację programu (np. opóźnienia bez powodu, bójki między zatrzymanymi).
- 👉 Dobre przygotowanie planów lekcji i prezentacji (zrozumienie materiału, potrzeba modyfikacji w razie potrzeby).
- 👉 Trenerzy powinni być elastyczni i dostosowywać się do potrzeb, zainteresowań i umiejętności zatrzymanych.
- 👉 Trenerzy muszą być przygotowani na radzenie sobie z intensywnymi uczuciami podczas kursów.
- 👉 Normalizowanie negatywnych uczuć lub traumatycznych doświadczeń.
- 👉 Uprość prezentacje PowerPointa lub podaj bardziej precyzyjne wytyczne dotyczące działań, korzystając z konkretnych przykładów z życia codziennego.
- 👉 Warsztaty powinny być interaktywne. Ważne jest, aby używać żywego tonu głosu i żartować, aby przełamać lody z zatrzymanymi.
- 👉 Daj uczestnikom czas na zbadanie i podzielenie się pomysłami.
- 👉 Zaangażowanie uczestników w procedury. Poproś uczestników o informacje zwrotne i ich wkład w warsztaty.
- 👉 Prowadzenie kursu w stylu co-teaching, program jest sugerowany do prowadzenia przez dwóch trenerów.

Grupa wsparcia dla rodzin - wpływ systemu więziennictwa

Ważne bariery napotymane ze strony cypryjskiego departamentu więziennictwa:

- 👉 Wiele ograniczeń i surowych środków umożliwiających wejście do więzienia i realizację projektów miało miejsce z powodu zmian w biurze administracji. Zmiany te spowodowały znaczne trudności w komunikacji, autoryzacji procedur wdrożeniowych i prowadzeniu grup wsparcia projektu Złota Nić.
- 👉 Ograniczenia w komunikacji i dostępie do członków rodzin osadzonych. W cypryjskim zakładzie karnym obowiązuje polityka nieudostępniania danych kontaktowych członków rodzin osadzonych ze względu na poufność i RODO.
- 👉 Nie ma powiązań między cypryjskim Departamentem Więziennictwa, organizacjami pozarządowymi i członkami rodzin osadzonych. W związku z tym cypryjski departament więziennictwa nie jest odpowiedzialny za rodziny więźniów, a identyfikacja członków rodzin więźniów, którzy mogą chcieć uczestniczyć w grupach wsparcia, stanowi wyzwanie.

Grecja

Przygotowanie do warsztatów w zakładzie karnym

Każda organizacja zainteresowana przeprowadzeniem programu edukacyjnego (lub warsztatów) w zakładzie karnym powinna złożyć wniosek do Zarządu Zakładu Karnego. Organizacja musi złożyć wniosek opisujący szczegóły warsztatów: kto je prowadzi, dlaczego, na jaki temat, do kogo są skierowane, kto je poprowadzi, w jakim czasie (godziny/dni/tygodnie) itp. Następnie funkcjonariusz ds. edukacji więziennej (tj. specjalista odpowiedzialny za wszystkie działania edukacyjne i szkoleniowe organizowane w konkretnym zakładzie karnym) sprawdza, czy program spełnia potrzeby edukacyjne osadzonych, czy materiały są zgodne ze środkami bezpieczeństwa (we współpracy z naczelnikiem), czy trener będzie opłacany przez organizację zewnętrzną, czy jest wolontariuszem, a na koniec przedstawia swoją propozycję zarządowi więzienia. Zarząd więzienia decyduje również o miejscu, w którym odbędą się warsztaty.

Zarząd Więziennictwa swoją decyzją zezwala na wpis trenera i organizację programu szkoleniowego i przekazuje go do Generalnego Sekretariatu Polityki Zwalczania Przemocności, który zatwierdza go lub odrzuca w ciągu 20 dni (w przypadku programu) i 3 dni (w przypadku zwykłego wpisu).

W przypadku trenerów, którzy podejmą się realizacji warsztatów/seminarium, zakład karny występuje do Sekretariatu o zezwolenie na wjazd na określony czas trwania warsztatów. Zezwolenie na wjazd dla trenera jest traktowane tak samo, jak w przypadku innych osób wjeżdżających na teren zakładu, bez żadnych wyjątków.

Przyznanie materiałów edukacyjnych, takich jak komputer lub inne narzędzia/środki niezbędne do realizacji warsztatów, odbywa się wyłącznie po konsultacji z zakładem poprawczym.

Ogólnie rzecz biorąc, zakład karny jest jedyną organizacją odpowiedzialną za pozwolenia i procedurę wjazdu dla trenerów i odpowiednich narzędzi.

Proces wjazdu trwa zazwyczaj od 3 do 5 dni roboczych. Jeśli minęło 20 dni w przypadku programu edukacyjnego lub 3 dni w przypadku zwykłego wjazdu, a Sekretariat Generalny ds. Polityki Zwalczania Przemocności nie przesłał decyzji odmownej, uznaje się, że program/warsztat lub zezwolenie na wjazd zostały zatwierdzone.

Organizacja warsztatów

W pojedynczym szkoleniu lub grupie warsztatowej może wziąć udział łącznie 20-22 uczestników. Osadzeni ubiegają się o udział w warsztatach, a w przypadku otrzymania większej liczby zgłoszeń tworzona jest lista laureatów. Osoby te mogą zastąpić wybranych uczestników w przypadku ich rezygnacji z udziału w warsztatach, zwolnienia lub przeniesienia do innego zakładu karnego.

Po pierwszych 4 lekcjach trener może ocenić zawartość, aby mieć jasny obraz i przewidzieć, które koncepcje i kwestie są ważne dla konkretnych uczestników. Wcześniejsze doświadczenie z grupą i zagadnieniami poruszonymi w programie nauczania może również pomóc trenerowi w podjęciu decyzji o tematach, które najbardziej zainteresują uczestników. Nieoczekiwane sytuacje mogą być odpowiednio obsługiwane przez trenera w oparciu o jego doświadczenie w nauczaniu, jego inteligencję emocjonalną, jego wiedzę na temat treści, jego szybkie zrozumienie uczestników i ich sytuacji, jego roli. Tworzenie pytań, które mogą rozjaśnić interakcje i dyskusje, używanie humoru,

a nawet sarkazmu, przenoszenie zainteresowania z konkretnych tematów na ogólne i unikanie stresorów może pomóc początkowo poradzić sobie z nieoczekiwaną sytuacją.

Wszyscy uczestnicy otrzymali zeszyty, długopisy, markery, papier A4 oraz materiały do gier interaktywnych. Laptop i tablica interaktywna były również używane podczas niektórych lekcji (gdy były dostępne).

Prowadzenie warsztatów

W pierwszej grupie każde spotkanie trwało 2 godziny z dziesięciminutową przerwą. Odbywały się one raz w tygodniu, z wyjątkiem sytuacji, gdy nauczyciel był na urlopie. W przypadku drugiej grupy o organizacji warsztatów decydował trener po zapoznaniu się z całym programem nauczania i we współpracy

z władzami aresztu w zakresie dostępności miejsca i funkcjonariuszy ochrony. Każda lekcja trwała 60 minut, a czas jej trwania był elastyczny.

Lekcja mogła być przedłużana lub skracana w zależności od nastroju uczestników. W tej grupie uczestnicy nie prosili o przerwę, nawet gdy lekcja przekroczyła ustalony czas trwania.

Kilka wskazówek dla trenerów:

- 👉 Materiał modułów jest bardzo bogaty i trudny do przetworzenia w ciągu dwudziestu dwóch godzin, a trener powinien być przygotowany na zorganizowanie większej liczby spotkań lub wybranie najbardziej interesujących dla swojej grupy sekcji tematycznych.
- 👉 Uczestnicy mają średnie IQ, a czasem wyższe. Zakłada to, że trener musi pracować z powagą, odpowiedzialnością, humorem i chęcią. Trener musi być oddanym profesjonalistą, chętnym do pilotowania nowych podejść i materiałów.

Zakończenie warsztatów

Na koniec warsztatów należy rozważyć następujące kwestie i wskazówki:

- 👉 Szczegółowo odniesiono się do różnych metod komunikacji i wskazano na potrzebę ponownego nawiązania kontaktu z członkami rodziny po zwolnieniu.
- 👉 Uczestnicy zostali poproszeni o wyrażenie, jakie punkty i kwestie należy zabrać i zapamiętać z warsztatów. To skłoniło ich do refleksji i swobodnego wyrażania siebie.
- 👉 Ocena została przeprowadzona na podstawie kwestionariusza dostarczonego przez projekt. W przypadku, gdy uczestnicy nie rozumieli niektórych pytań w kwestionariuszu, trener wyjaśniał i ułatwiał ich zrozumienie.

Przygotowanie do grup wsparcia dla rodzin

W przypadku Grecji czas potrzebny na przygotowanie grup wsparcia dla rodzin dotkniętych uwięzieniem był dłuższy niż oczekiwano. Z naszego doświadczenia wynika, że trudno jest dotrzeć do tych rodzin i je zaangażować. Wdrożyliśmy różne podejścia, aby to osiągnąć, w tym dostarczanie szczegółowych informacji do działów usług socjalnych działających w zakładach karnych w całym kraju, kontaktowanie się z konkretnymi specjalistami pracującymi w organizacjach non-profit, które oferują usługi wsparcia dla różnych grup szczególnie wrażliwych oraz docieranie do konkretnych członków rodzin i więźniów, którzy byli zaangażowani w niektóre z wcześniejszych działań projektu, takich jak działania badawcze. Ponadto nasza organizacja wielokrotnie rozpowszechniała istotne informacje na temat zbliżającego się wdrożenia grup wsparcia dla rodzin za pośrednictwem mediów społecznościowych, strony internetowej i biuletynów. Chociaż potencjalni uczestnicy początkowo sądzili, że takie grupy będą wspierać ich w radzeniu sobie z wyzwaniami, przed którymi stoją, ich reakcja była słaba. W wielu przypadkach uczestnicy nie byli w stanie dostrzec, w jaki sposób mogliby się nawzajem wspierać, ponieważ są przyzwyczajeni do otrzymywania wsparcia tylko od innych

(takich jak organizacje non-profit, organizacje publiczne i specjaliści ds. opieki). Co więcej, biorąc pod uwagę, że większość osób odbywających karę w greckich więzieniach jest obcego pochodzenia oraz fakt, że w większości przypadków rodziny osadzonych pochodzenia greckiego mieszkają w różnych i odległych częściach kraju, zorganizowanie takich grup napotykało dodatkowe wyzwania. Wreszcie, podczas rozmów z potencjalnymi uczestnikami okazało się, że mieli oni bardzo konkretne kwestie praktyczne, które chcieli omówić (takie jak świadczenia państwowe), podczas gdy nie wyrażali zainteresowania dzieleniem się swoimi historiami i zmaganiem emocjonalnymi. Stało się oczywiste, że osoby te nie chcą być identyfikowane jako „rodziny dotknięte więzieniem”, w obawie przed dalszą stygmatyzacją i traumą.

Jeśli Twoja organizacja chce zorganizować grupy wsparcia dla rodzin osadzonych, musisz zwrócić uwagę na następujące kwestie:

- 👉 Przygotowania należy rozpocząć jak najwcześniej. Potrzeba czasu, aby ta grupa docelowa zrozumiała potencjalne korzyści płynące z ich uczestnictwa i zdała sobie sprawę, jak bardzo mogą zostać wzmocnieni poprzez uczestnictwo.
- 👉 Zaangażowanie jak największej liczby odpowiednich organizacji jako multiplikatora przyszłych działań grupy wsparcia. Informacje powinny być rozpowszechniane różnymi kanałami, aby dotrzeć do jak największej liczby użytkowników końcowych.
- 👉 Rozpowszechniane informacje na temat organizacji i wdrażania grup wsparcia dla rodzin powinny być zwięzłe, jasne, napisane prostym językiem, ponieważ w wielu przypadkach poziom umiejętności czytania i pisania takich rodzin nie jest wysoki.
- 👉 Skorzystaj z pomocy profesjonalistów, którzy pracowali z tymi rodzinami, aby poinformować potencjalnych uczestników i przekonać ich do udziału. Członkowie rodzin nie są skłonni do ujawniania osobistych i intymnych informacji osobom, których nie znają. Budowanie zaufania z tymi członkami rodziny ma decydujące znaczenie dla postępów grup wsparcia.

Wdrożenie grup wsparcia dla rodzin

W przypadku Grecji uruchomienie rodzinnych grup wsparcia okazało się wyzwaniem. Wydawało się, że członkowie rodzin nie czuli, że tego typu podejście i metodologia wsparcia naprawdę im pomogą, mimo że teoretycznie wyrażali zainteresowanie i pozytywne opinie. Konieczne było wielokrotne kontaktowanie się z uczestnikami i przypominanie im o spotkaniach, harmonogramach i miejscach, aby zapewnić ich obecność i aktywny udział. Wskaźniki uczestnictwa były niskie i bardzo niewielu członków rodzin powróciło, aby uczestniczyć w więcej niż jednym lub dwóch spotkaniach. Podczas spotkań uczestnicy nie chcieli omawiać kwestii osobistych lub emocjonalnych, a dyskusje koncentrowały się na kwestiach finansowych i różnych świadczeniach państwowych, o które mogą się ubiegać. Jak opisano w fazie przygotowawczej, takie grupy potrzebują czasu na sformułowanie i cierpliwość ze strony organizacji, która organizuje interwencję.

Jeśli Twoja organizacja chce wdrożyć grupy wsparcia dla rodzin osadzonych, musisz zwrócić uwagę na następujące kwestie:

- 👉 Bądź jak najbardziej elastyczny, jeśli chodzi o kwestie, które mają być omawiane na każdym spotkaniu. Musisz pamiętać, że tylko poprzez skuteczne zajęcie się ich pierwszymi obawami pozostaną i omówią dalsze "trudniejsze" i intymne kwestie związane z relacjami i dynamiką rodziny.
- 👉 Z członkami rodziny należy kontaktować się regularnie i wielokrotnie, aby zachęcić ich do ponownego udziału w kolejnych spotkaniach grupy.

- 👤 Dostosowywanie i modyfikowanie praktycznych kwestii związanych z realizacją grup wsparcia do potrzeb uczestników. Spotkania powinny być organizowane w czasie, z częstotliwością i w miejscach, które odpowiadają potrzebom rodzin. Na przykład decyzja o wdrożeniu takiej grupy online może nie przynieść żadnych rezultatów, ponieważ wielu członków rodziny nie posiada wysokich umiejętności cyfrowych i medialnych.
- 👤 Rola moderatora jest kluczowa. Podczas pierwszych spotkań fasilitatorzy muszą wyjaśnić, jak działają te grupy i upewnić się, że wszyscy uczestnicy mają wspólne zrozumienie tego, jak będą ewoluować spotkania grupy wsparcia. Kluczowe znaczenie ma dostosowanie oczekiwań uczestników wobec grupy do faktycznej pracy wykonywanej w ramach grupy. W związku z tym moderator powinien być przygotowany na poruszenie wielu różnych kwestii, z których niektóre nie są bezpośrednio związane z celami grupy.

Polska

Polski system penitencjarny jest wysoce scentralizowany. Zarządzany jest przez Centralny Zarząd Służby Więziennej. W terenie zarządza nim 11 okręgowych inspektoratów. Podejmowanie decyzji w kwestiach organizacyjnych wymaga co najmniej zgody dyrektora okręgowego inspektoratu, ale nierzadko wnioski są przekierowywane do Centralnego Zarządu. Taka centralizacja nie tylko utrudnia organizowanie jakichkolwiek inicjatyw w obrębie danego zakładu karnego, ale czyni system penitencjarny instytucją totalną. Dlatego wszelkie przejawy indywidualnego traktowania osadzonych są przez nich bardzo mile widziane i szybko budują atmosferę zaufania i współpracy.

Przygotowania do warsztatów w więzieniu

Organizacja warsztatów wymaga zatem zgody dyrektora zakładu karnego i okręgowego inspektoratu. Jeśli planujesz uzyskanie zgody w jednym zakładzie karnym, możesz zwrócić się bezpośrednio do dyrektora zakładu, który przekieruje wniosek, lub zdecydować, że powinieneś zwrócić się bezpośrednio do okręgowego inspektoratu. Jeśli planujesz warsztaty w kilku zakładach karnych, powinieneś udać się bezpośrednio do okręgowego inspektoratu. Niestety może się zdarzyć, że będziesz musiał długo czekać na zgodę. Zwłaszcza jeśli Twoja instytucja po raz pierwszy organizuje zajęcia w zakładzie karnym. Może to potrwać nawet dwa lub trzy miesiące.

Po otrzymaniu zgody należy ustalić harmonogram spotkań z dyrektorem danej instytucji. Zazwyczaj zajęcia odbywają się w godzinach porannych, między 9.00 a 12.30. Bardzo często o godzinie 13.00 odbywa się obiad, więc więźniowie muszą najpierw zostać odprowadzeni do swoich cel.

Do obiektu należy przybyć wcześniej, najlepiej co najmniej 30 minut. Konieczne będzie przejście kontroli bezpieczeństwa. Warto pamiętać o zabraniu ze sobą dowodu tożsamości (dane osobowe trenerów i numery dowodów tożsamości będą potrzebne do zatwierdzenia). Na teren obiektu nie można wносить telefonów, smartwatchów ani innych urządzeń elektronicznych, które mogłyby stanowić źródło komunikacji. Podobnie nie wolno wносить aparatów fotograficznych bez zezwolenia. Wszystkie te przedmioty najlepiej zostawić w domu lub w depozycie. Należy również przygotować

się na to, że dowód tożsamości zostanie zabrany przy wejściu i będzie można go odebrać po opuszczeniu zakładu karnego.

Do pomieszczeń można wносить materiały biurowe: papier, długopisy, klej, ale lepiej nie przynosić nożyczek. Zazwyczaj artykuły papiernicze są towarem „deficytowym”. Jeśli chcesz dobrze rozpocząć pracę z osadzonymi, warto podarować im w prezencie długopisy i notesy lub notatniki. Dobrym pomysłem jest również zapewnienie osadzonym teczek na dokumenty. Są to rzeczy, których w więzieniu zawsze brakuje!

Wszystkie rzeczy, które ze sobą zabierzemy, zostaną poddane kontroli, a my będziemy musieli przejść przez bramkę podobną do tych, które spotykamy na każdym lotnisku.

Organizacja warsztatów

Sprawnie przeprowadzony warsztat wymaga grupy 10-15 osób. Absolutnie nie powinno być obecnych więcej niż 20 osób. Podczas układania harmonogramu należy przedstawić służbie więziennej wytyczne dotyczące profilu uczestników, aby edukatorzy mogli wybrać odpowiednie osoby. Planując warsztaty, należy pamiętać, że utrzymanie grupy w niezmiennym składzie od początku do końca jest mało prawdopodobne. Dlatego najlepiej jest podzielić materiał na osobne tematy i nie pozostawiać niczego „do dokończenia” na później. Uczestnicy mogą mieć różne powody nieobecności: rozprawy sądowe, wizyty rodzinne, etc. Mogą także dobrowolnie zaprzestać uczestnictwa lub zostać przeniesieni do innego zakładu karnego. Dlatego dobrym pomysłem jest każdorazowe podsumowanie najważniejszych kwestii.

Ważne jest również, aby mieć wydruki materiałów, które trzeba rozdać. W zakładzie karnym dostęp do laptopa lub rzutnika może być utrudniony. Ponadto wyświetlanie prezentacji raczej stworzy dystans niż go zminimalizuje. Dobrze jest także, jeśli uczestnicy mogą przeanalizować materiał w swojej celi lub podzielić się nim z innymi osadzonymi. Dlatego przygotuj kilka dodatkowych kopii na wypadek, gdyby ktoś poprosił Cię o przekazanie ich osobom, które nie mogły uczestniczyć w warsztatach.

Prowadzenie warsztatów

Idealne więzienie to miejsce, w którym przestępcy mają możliwość otrzymania lekcji na temat tego, jak ponownie zintegrować się ze społeczeństwem. Niestety w praktyce jest to przede wszystkim miejsce odbywania kary pozbawienia wolności. Polskie więzienia to instytucje, w których oprócz samego braku wolności, najbardziej odczuwalny jest brak bezpiecznych kontaktów międzyludzkich. Więźniowie otwierają się, gdy zaczyna się z nimi rozmawiać jak z normalnymi ludźmi. Bez obaw, Twoja rola i wiedza są wystarczające, byś z łatwością stał się autorytetem, ale prawdziwy kontakt nawiądziesz, gdy podniesiesz poziom swojej komunikacji. Pamiętaj, że więźniowie otrzymali już karę, za którą pokutują. Dla ciebie są przede wszystkim ludźmi i tak powinienes ich traktować, jeśli chcesz, by cię słuchali. Pamiętaj także, że bardzo często więźniowie chcą być wysłuchani. Jeśli to możliwe, pozwól im na dyskusję, podczas której możesz dodać kolejne elementy do szkolenia. Przedstaw siebie i projekt na początku warsztatów. Możesz dać uczestnikom swobodę zwracania się do siebie nawzajem. Nie wszyscy od razu będą chcieli przejść na nieformalny sposób zwracania się do ciebie. Spróbuj zawrzeć umowę z osadzonymi na temat tego, jak postępować: sugeruj, ale nie narzucaj. Zapytaj, czy chcą przerw. Podczas pilotażu w Polsce przerwy nie były w ogóle potrzebne. Ważne jest, aby nie trzymać się ściśle programu: masz materiały do rozdania. Są one przygotowane w taki sposób, aby można je było łatwo zrozumieć i przyswoić. Z drugiej strony, jeśli istnieje potrzeba dłuższej dyskusji, ze szkodą dla programu, należy się jej trzymać. Jest to bardzo potrzebne osadzonym i ma ogromny wpływ na ich motywację do udziału w całym programie. Jeśli ktoś nie chce uczestniczyć, nie

zmuszaj go, nie kwestionuj. Zachęcaj. Jeśli istnieje potrzeba dodatkowych zajęć, nieuwzględnionych w programie, zorganizuj je. W Polsce podczas pilotażu trenerzy musieli wykonać ćwiczenie rozładujące emocje, aby przejść dalej. Podobnie mogą być potrzebne ćwiczenia podnoszące samoocenę.

Zakończenie warsztatów i ocena

Na koniec warsztatów warto przygotować nagrody (może to być więcej długopisów lub markerów) i certyfikaty lub dyplomy. Poproś uczestników o podzielenie się wrażeniami. Pozwól im spontanicznie opowiedzieć o swoich wrażeniach przed wypełnieniem kwestionariusza ewaluacyjnego. Pamiętaj, by przy każdej możliwej okazji podkreślać, że żadne dane, zwłaszcza osobowe, nie zostaną przekazane grupie. Jeśli potrzebujesz zdjęć z warsztatów, poproś kogoś z personelu zakładu karnego o ich zrobienie. Oni wiedzą, jak to zrobić. Podziękuj osadzonym - to bardzo pomoże w podniesieniu ich poczucia własnej wartości, które w więzieniu jest znacznie obniżone.

Przygotowanie do zorganizowania grup wsparcia dla rodzin

Organizowanie grup wsparcia dla rodzin stanowi duże wyzwanie. Po pierwsze, w Polsce nie ma dobrze rozwiniętej tradycji takich instytucji. Zazwyczaj grupy wsparcia kojarzone są wyłącznie z osobami uzależnionymi, co skutecznie zniechęca do uczestnictwa. Przygotowując się do organizacji grup wsparcia, warto przede wszystkim zadbać o krótką, zwięzłą, ale wyczerpującą podstawową informację o tym, dla kogo jest grupa, jaki jest jej cel i na czym polega jej istota. Rodziny osób zatrzymanych bardzo często mają bardzo specyficzne potrzeby: uzyskania wsparcia socjalnego, prawnego, a nawet finansowego. Dlatego już na wstępie warto podkreślić, że na spotkaniu mogą uzyskać co najwyżej informacje, do kogo się udać, ale nie konkretną pomoc ze strony moderatorów. Niestety będzie to miało wpływ na rekrutację, ale zapobiegnie rozczarowaniu osób, które przyjdą na pierwsze spotkanie z nadzieją na konkretną pomoc prawną czy informacje, jak zdobyć pieniądze na przeżycie. Rekrutacja wymaga kontaktu z wieloma instytucjami. Nie da się jej dobrze przeprowadzić własnymi środkami. Więzienie wydaje się być pierwszym miejscem do współpracy, ale tak nie jest. Owszem, pomoże w dystrybucji ulotek, ale z reguły nie zajmuje się rodzinami, tylko osadzonymi, więc poza dystrybucją informacji, nie pomoże. Dlatego wskazana jest współpraca z Ośrodkami Pomocy Społecznej i wszelkimi organizacjami pozarządowymi, które mogą mieć kontakt z rodzinami osadzonych. W Polsce bardzo rzadko spotyka się instytucje pomagające rodzinom, gdy jeden z ich członków odbywa karę. Pomoc skierowana jest raczej na okres postpenitencjarny.

Prowadzenie grup wsparcia

Najważniejsze jest, aby na początku przedstawić projekt, nakreślić cele grupy i podkreślić, że nie jest on zorientowany na usługi, ale na samopomoc. Rodziny więźniów najczęściej sublimują nieufność i strach w formie roszczeń. Dlatego warto wysłuchać, czego chcą, ale natychmiast skierować ich uwagę na poszukiwanie kogoś w ich własnym kręgu, kto wie, jak należy rozwiązać problemy. Lider grupy może (a najlepiej powinien) stopniowo przekazywać rolę lidera komuś z rodziny. Ważne jest, aby słuchać wszystkich, nie osądzać i nie pozwalać sobie na osądzanie innych.

Portugalia

Przygotowanie warsztatów w zakładzie karnym

Kwestie prawne:

Po pierwsze, w Portugalii należy przedstawić projekt służbom centralnym (CEIP) Dyrekcji Generalnej ds. Reintegracji i Służb Więziennych (DGRSP). Prezentacja ta musi zostać sformalizowana za pośrednictwem poczty elektronicznej (w tym opis projektu i krótka prezentacja multimedialna). Po tym, jak CEIP-DGRSP doceni projekt, jest on wysyłany do dyrektora generalnego DGRSP w celu ostatecznego zatwierdzenia. Po zatwierdzeniu CEIP-DGRSP decyduje, które zakłady karne i specjaliści będą zaangażowani w projekt.

Po wybraniu zakładu karnego należy skontaktować się z odpowiednim dyrektorem zakładu karnego, podając informacje dotyczące programu, a mianowicie 1) harmonogram (kalendarz zawierający wszystkie proponowane daty i godziny sesji programu), 2) treść, 3) specjalistów, którzy będą musieli wejść do zakładu karnego (w tym imię i nazwisko, datę urodzenia i numer dowodu osobistego) oraz 4) materiały, które będą potrzebne podczas programu (w tym komputer i projektor). Na teren zakładu karnego mogą zostać wpuszczeni wyłącznie wymienieni i zatwierdzeni specjaliści i tylko te materiały mogą zostać wpuszczone na teren zakładu karnego. Lista materiałów powinna zawierać WSZYSTKIE materiały, które będą potrzebne podczas całego szkolenia, dlatego ważne jest, aby przygotować ją na czas. Istnieją pewne rzeczy, których nie wolno wносить na teren zakładu (na przykład, myśląc o żywności, nie można wносить żywności z czekoladą i karmelizowanym cukrem, a ciasta muszą być już pokrojone). Paczki z żywnością powinny być nieotwarte. Mogą zostać wprowadzone zmiany dotyczące specjalistów, dat/godzin sesji i materiałów, ale należy je wcześniej zgłosić dyrektorowi zakładu karnego (który musi je zatwierdzić).

Wejście na teren zakładu karnego może być niekiedy długotrwałym procesem, dlatego zaleca się, aby trenerzy przybyli na miejsce 30 minut wcześniej. Trenerzy powinni wchodzić razem, a nie o różnych porach, aby przyspieszyć ten proces.

Kwestie organizacyjne

Jednym z najskuteczniejszych, jeśli nie najskuteczniejszym, aspektem grupy jest relacja, która tworzy się między uczestnikami. Grupa staje się bezpieczną przestrzenią, w której uczestnicy mogą otwarcie dzielić się wyzwaniami, przed którymi stoją. W tym celu ważne jest, aby grupa nie była zbyt duża, ponieważ może to hamować uczestników. Około 12 uczestników byłoby dobrą liczbą, ponieważ grupa jest wystarczająco duża, aby uwzględnić rezygnację, ale także nie za duża, aby nie pozwolić na dyskusję grupową, w której wszyscy uczestniczą.

Aby przygotować program nauczania, należy najpierw przeprowadzić przegląd literatury na temat programów rodzicielskich w więzieniach, szczególnie koncentrując się na konkretnej populacji docelowej (w tym przypadku uwięzionych matkach). Ważne jest również, aby najpierw porozmawiać ze specjalistami więziennymi, którzy pracują z matkami, które będą uczestniczyć w programie, ponieważ dostarczają oni ważnych informacji na temat dostosowań, które należy wprowadzić do treści i metod nauczania. Poza tym powinna istnieć lista potencjalnych moderatorów, którzy zostali poinformowani o programie i już zatwierdzeni przez zakład karny, na wypadek gdyby główni moderatorzy mieli jakieś nieoczekiwane problemy. Wreszcie, ważne jest, aby przynieść dodatkowe

materiały i ćwiczenia na sesje w przypadku, gdy dany temat lub ćwiczenie nie jest motywujące dla uczestników lub po prostu nie działa zgodnie z oczekiwaniami.

Przed sesjami należy przygotować wszystkie materiały niezbędne dla trenera (prezentacja PowerPoint, wydrukowany plan sesji z osobistymi notatkami) i uczestników (arkusze robocze). Na początku szkolenia wszyscy uczestnicy otrzymali notatnik i długopis, ale ważne jest, aby przynieść dodatkowe kartki papieru i długopisy, ponieważ często zdarza się, że uczestnicy zapominają notatnika i/lub długopisu. Oprócz tego należy przygotować wszystkie inne niezbędne materiały: w naszym przypadku musieliśmy zabrać projektor, co wiązało się również z zabranie niezbędnych kabli i przedłużacza, wtyczki, ponieważ w pomieszczeniu, w którym przeprowadziliśmy szkolenie, było bardzo mało wtyczek. Ważne jest, aby przed wyborem niezbędnych materiałów uzyskać informacje od pracowników służby więziennej na temat pomieszczenia (na przykład, czy będzie ściana lub ekran, na którym można wyświetlać treści, czy nie).

Jeśli chodzi o wybór uczestników, jest on dokonywany przez zakład karny. Należy jednak podać pewne kryteria. W naszym drugim projekcie pilotażowym mieliśmy uczestników w bardzo różnych sytuacjach życiowych (niektórzy z małymi dziećmi, inni z dorosłymi synami i/lub córkami; niektórzy z partnerami, a inni bez; niektórzy z kontaktem z dziećmi, a inni bez, z różnym stopniem kontaktu itp.) Chociaż odzwierciedla to rzeczywistość, rozproszenie to oznaczało, że większość treści nigdy nie była istotna dla wszystkich uczestników i miała negatywny wpływ na szkolenie: w związku z tym należy ustalić pewne ograniczenia (na przykład tylko uczestnicy z małymi dziećmi, do których ten program jest naszym zdaniem bardziej skierowany) lub wcześniej dostosować treść.

Prowadzenie warsztatów

W Portugalii przeprowadziliśmy dwa pilotaże. W pierwszym z nich sesje trwały 60 minut, ale każdego ranka odbywały się dwie sesje z przerwą pomiędzy nimi. Odwiedziliśmy więzienie dwa razy w tygodniu, co oznaczało 4 sesje tygodniowo. Było to zbyt skondensowane i nie dawało wystarczająco dużo czasu na dogłębne omówienie treści, a także oznaczało, że nie było wystarczająco dużo czasu między sesjami, aby uczestnicy mogli zinternalizować to, czego się nauczyli. Z tego powodu w drugim pilotażu sesje trwały 90 minut i odbywały się dwa razy w tygodniu (jedna sesja w każdy wtorek i piątek). W związku z tym zalecamy 90-minutowe sesje, ponieważ daje to więcej czasu na przeprowadzenie działań i zagłębienie się w treść. Ważne jest, aby starać się robić przerwy, ale wiele razy zdarzały się opóźnienia w wejściu do więzienia, więc sesja rozpoczynała się późno, a przerwa przerywała działania i przebieg sesji. Kiedy robiliśmy przerwy, zawsze trwały one dłużej niż planowano i kończyły się koniecznością przzerwania zajęć. W większości przypadków były pewne działania, w których uczestnicy kończyli w różnym czasie i czekając, aż inni skończą, mieli chwilę na zatrzymanie się. Podsumowując, pozytywnie byłoby mieć przerwy w sesjach, ale nie jest to tak łatwe, jak planowano, ponieważ wiele razy sesje rozpoczynały się później niż planowano.

Rodzaj aktywności będzie zależał od uczestników i dynamiki grupy. Nasze doświadczenie w tych dwóch projektach pilotażowych z matkami wskazuje na znaczenie wspierania pozytywnego środowiska grupowego, w którym matki mogą swobodnie dyskutować i dzielić się swoimi doświadczeniami i obawami. W tym celu ważne jest, aby mieć więcej zajęć, w których uczestnicy pracują w małych grupach lub jako cała grupa, aby wspierać te momenty i budować zaufanie. Zajęcia, w których uczestnicy pracują w małych grupach, są szczególnie ważne dla tych uczestników, którzy są bardziej powściągliwi, ponieważ dają im moment aktywnego uczenia się, który nie oznacza zbyt dużego narażania się. Powinien jednak istnieć również moment na indywidualną refleksję, choć w tym przypadku należy mieć arkusz roboczy lub przewodnik z pytaniami do autorefleksji:

w większości przypadków uczestnicy potrzebują działań, które są dość ustrukturyzowane i kierowane i nie radzą sobie zbyt dobrze z działaniami nieustrukturyzowanymi. W przypadku tych indywidualnych działań należy zwrócić szczególną uwagę na uczestników, którzy nie potrafią czytać lub pisać i znaleźć dla nich alternatywne działania lub wspierać ich podczas ćwiczenia.

Wreszcie, ważne jest, aby używać jasnego i prostego języka, nie próbować upychać wielu różnych treści w jednej sesji (koncentrując się na jednej lub dwóch głównych rzeczach, które chcesz, aby uczestnicy zachowali po sesji), włożyć wiele wysiłku w stworzenie pozytywnego i akceptującego środowiska grupowego od samego początku oraz być elastycznym i dostosowywać działania i treści podczas sesji i przez cały program. Zalecamy zaangażowanie dwóch moderatorów.

Zakończenie

Powinieneś poinformować uczestników od samego początku o dacie zakończenia i czasie trwania programu i przypominać im o tym przez cały czas, aby nie było to dla nich zaskoczeniem. Na ostatnią sesję w obu pilotażach przynieśliśmy jedzenie i soki i zrobiliśmy małą "imprezę", podczas której dokonaliśmy przeglądu treści, a uczestnicy ocenili program za pomocą formularzy i, co ważne, następnie w dyskusji. Był to pozytywny moment na zakończenie programu, a także moment na podziękowanie im za udział. Dodatkowo powinieneś wręczyć im certyfikat uczestnictwa lub szkolenia, aby docenić ich wysiłek i poświęcony czas.

Ocena

W obu pilotażach wykorzystaliśmy formularze ewaluacyjne, zaadaptowane z innych kwestionariuszy. Formularz ten jest skierowany głównie do matek z młodszymi dziećmi, co oznacza, że pytania nie mają zastosowania do wszystkich uczestników, w zależności od zastosowanych kryteriów wyboru.

W obu pilotażach przeprowadziliśmy sesję wprowadzającą i zamykającą. Sesja wprowadzająca koncentrowała się na przedstawieniu celów i funkcjonowania programu, poznaniu uczestników i wypełnieniu formularzy testów wstępnych. Powinno być wielu facylitatorów chodzących po pokoju, pomagających i motywujących uczestników, ponieważ na początku jest to zadanie, które uczestnicy uważają za dość nudne, a niektórzy mają trudności z czytaniem i/lub interpretacją pytań. W sesji końcowej uczestnicy są bardziej zmotywowani do wypełnienia ankiety, ponieważ rozumieją jej znaczenie. Podczas sesji zamykającej przeprowadziliśmy również otwartą dyskusję trwającą co najmniej 30 minut na temat perspektywy uczestników programu (trenerów, treści, czasu trwania sesji i programu, metod nauczania).

W związku z tym należy przygotować proste i ukierunkowane formularze oceny, a także przeprowadzić ocenę jakościową w trakcie trwania programu.

Grupy wsparcia dla rodzin

Przygotowanie

Rekrutacja - jak przeprowadzić rekrutację, jak poinformować potencjalnych uczestników?

Organizacja - gdzie organizować spotkania (np. w więzieniu w Polsce jest to niemożliwe). Rodziny dotknięte pozbawieniem wolności potrzebują trochę czasu, aby nawiązać relacje oparte na zaufaniu. Jeśli organizacja już współpracuje z rodzinami, będzie to najskuteczniejszy sposób rekrutacji. Jeśli jednak organizacja nie pracuje bezpośrednio z rodzinami na zasadzie ciągłego wsparcia, jak ma to miejsce w przypadku Aproximar, wówczas bardzo trudno jest pozyskać rodziny. Najlepszą strategią jest współpraca z bardziej doświadczonymi organizacjami, które pracują z rodzinami, ale nawet w tym przypadku mieliśmy bardzo duże trudności z rekrutacją członków rodzin. Aby zaangażować więźnia w ten proces rekrutacji, musielibyśmy uzyskać zgodę służb centralnych, co zajmuje trochę czasu, poza

tym więzienie nie jest atrakcyjną przestrzenią do spotkań rodzin (a wejście byłoby ograniczone do członków rodziny, których więźniowie mają na swojej liście kontaktów).

Po nieudanym spotkaniu, na którym pojawił się tylko 1 uczestnik (zgodnie z preferencjami uczestnika odbyło się ono online), zmieniliśmy naszą strategię. Zaangażowaliśmy przestrzeń społeczną (B°Lab) Aproximar i Radę Miasta Cascais w dzielnicy społecznej, która pracuje z młodzieżą i stara się wzmocnić relacje z ich rodzicami/opiekunami. Podczas gdy wiele z tych rodzin ma członków w więzieniu, grupa wsparcia skupiająca się na tym temacie nie przyciągnęła ich, częściowo dlatego, że jest to nadal temat tabu wśród nich. W związku z tym uruchomiliśmy grupę wsparcia koncentrującą się na rodzicielstwie i wspieraniu rodziców/opiekunów młodzieży uczestniczącej w działaniach ośrodka w procesie rodzicielstwa, który od tego dnia (03.10.2024 r.) przebiega dobrze. Jest to ważne dla ustanowienia relacji opartej na zaufaniu i bezpiecznej przestrzeni, w której uczestnicy mogą po pewnym czasie poczuć się wystarczająco komfortowo, aby porozmawiać o uwięzieniu członków ich rodzin (w przypadku uczestników, którzy mają członków rodziny w więzieniu, ponieważ nie jest to kryterium umożliwiające uczestnictwo w grupie).

Prowadzenie

Informacje o tym, co jest najważniejsze, co mówić, czego nie mówić.

Z naszego dotychczasowego doświadczenia wynika, że ważne jest, aby stale zarządzać czasem i uważać, aby nie pozwolić jednemu lub dwóm uczestnikom zdominować dyskusji. Będziesz musiał dostosować swój styl facylitacji do grupy, ale jak dotąd udało nam się to zrobić, kierując dyskusję na bardziej ogólne tematy i zadając innym członkom grupy pytania, gdy jeden z uczestników zaczyna mówić zbyt dużo i skupia się tylko na sobie. Poza tym pod koniec każdej sesji podsumowujemy i określamy temat następnego spotkania.

Zakończenie

Informacja o sposobie zakończenia spotkania (nadzorowanego) - czy są szanse na kontynuację?

Planujemy kontynuować grupę wsparcia po październiku i staramy się stworzyć grupę, aby była możliwa kontynuacja, w dłuższej perspektywie, bez naszego wsparcia.